

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ЦЕНТР ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ
СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО «АКАДЕМІЯ»**

ҐЕНДЕРНІ СТУДІЇ

**Матеріали VI міжвузівського
науково-практичного семінару**

УДК 396+316.346.2-055

Г 34

Розглянуто на засіданні кафедри суспільних дисциплін Луцького педагогічного коледжу (18.04.2019, протокол № 8)

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Луцького педагогічного коледжу (20.06.2019, протокол № 6)

Гендерні студії : матеріали доповідей (статей, тез) учасників / учасниць VI міжвузівського науково-практичного семінару (м. Луцьк, 29 берез. 2019 року) / Луцький педагогічний коледж ; наук. ред. : В. В. Гусаченка, Л. М. Деркач ; упоряд. Г. І. Єрко, Т. Й. Жалко. – Луцьк : Волиньполіграф, 2019. – 112 с.

У збірнику розкриваються й аналізуються напрями та особливості формування і втілення гендерної політики у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Матеріали збірника можуть бути використані у науково-дослідницькій роботі, викладанні відповідних курсів у закладах вищої освіти та школах, у практиці виховної роботи з молоддю.

Для викладачів/-ок, студентів/-ок закладів вищої освіти, учнів/учениць, усіх тих, хто цікавиться гендерною проблематикою.

Автори/-ки опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторів/-ок тез та статей можуть не збігатись із позицією редакції.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками.

© Луцький педагогічний коледж, 2019

© Центр гендерної освіти ЛПК, 2019

ЗМІСТ

Кікінежді О. ДО ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	5
Земзюліна Н., Лубко І. ЗАКОНОДАВСТВО ЄС: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	8

Розділ І. ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ

Бортнюк Т. ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	15
Галан О., Курчаба О. ЯНКА ВСЕВОЛОДІВНА – ФУНДАТОРКА ЖІНОЧОГО ОСВІТНЬОГО ОСЕРЕДКУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	17
Гузовата О., Фарина А. ГЕНДЕРНЕ ПИТАННЯ У ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ	20
Дашенкова Н., Коробкіна Т. ПРОБЛЕМА ЗАЛУЧЕНОСТІ ЖІНОК У СФЕРУ ІТ	23
Дмитрук Н., Свідерська Н. ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	25
Єрко Г., Казмірчук О. ОБРАЗ ЖІНКИ НА РАДЯНСЬКИХ ПЛАКАТАХ 1920–1940-Х РОКІВ	32
Жалко Т. МЕДІА В ЖИТТІ ЖІНОЦТВА: ЕЛЕН ГОРДОН-ЛАЗАРЕФФ І ЖУРНАЛ «ELLE»	35
Закусило О. ПРОБЛЕМАТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	39
Ковальчук І. DOCUMENTS UA: ЗАСОБАМИ КІНО ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ ...	43
Лишка Я. СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ ТРАНСГЕНДЕРНИХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ	48
Луцюк Ю. ФЕНОМЕН «ВІДЬМАЦТВА» В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ	51
Ляшук Н. МОДЕЛЮВАННЯ АВТОСТЕРЕОТИПУ УКРАЇНЦІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	54
Пастрик Т. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ СТРАТЕГІЙ У КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ	57

Постельжук Я. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ НЕІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В УКРАЇНІ	61
Розділ II. НАУКОВІ ДОРОБКИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ	
Yerko B. POLITYKA RÓWNOŚCI PŁCI (NA PRZYKŁADZIE POLSKI)	66
Бащук Я. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТОЛІТТЯ	69
Божілова І. ЖІНКИ-ІСТОРИКИНІ В УКРАЇНСЬКІЙ НАУЦІ: ВИБРАНІ ПРИКЛАДИ	72
Бойчук Н. ЖІНКА – СВЯЩЕНИК: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА СВІТУ	74
Грицюк Р. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ	77
Гусак Р. ПРОЯВИ ЖІНОЧОГО ГЕРОЇЗМУ	80
Кв'ятковська Н. ЖІНКА ТА АРХЕОЛОГІЯ: СУМІСНІСТЬ ПОНЯТЬ	83
Луцан Н. РОЛЬ ГРИ-ДРАМАТИЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ	85
Мартинюк І. ХОБІ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ: ПОГЛЯД СТУДЕНТКИ	88
Музичук О. ВИБІР ФАХУ ЗА ВПОДОБАННЯМИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ .	91
Рожанська В. ГЕНДЕРНИЙ АУДИТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	93
Сацюк О. ГЕНДЕР І МОДА	96
Стець В. ТРАНСГЕНДЕРНІСТЬ В УКРАЇНІ: ШАНСИ НА СПРИЙНЯТТЯ	98
Федік Ю. ІСТОРІЇ ЖІНОК ЛУЦЬКОГО БРАТСТВА ПЕРШОГО ПЕРІОДУ (1617–1833)	101
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ/АВТОРОК	108

Оксана Кікінежді,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль

ДО ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті актуалізується проблема створення недискримінаційно-освітнього середовища у вишах, розглядаються теоретичні засади та практичні аспекти впровадження гендерно-чутливих підходів.

Ключові слова: *недискримінаційно-освітнє середовище, гендерно-чутливий підхід.*

The article deals with a problem of creating a non-discriminatory educational environment at the university. The theoretical principles and practical aspects of implementation of gender-sensitive approaches are analyzed.

Key words: *non-discrimination educational environment, gender-sensitive approach.*

Утвердження демократичних цінностей як детермінанти культивування паритетності та рівноцінності статей є стратегічним напрямком егалітарної соціалізації молоді в сучасному українському часопросторі та забезпечення національного механізму державної гендерної політики. На Другому Українському Жіночому Конгресі, який відбувся 7–8 грудня 2018 року в м. Києві, наголошувалося, що гендерна політика, як політика рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є невід’ємною складовою демократичного розвитку нашої країни, її європейської та євроатлантичної інтеграції. Дискусійні панелі Конгресу стосувалися світових тенденцій та міжнародних зобов’язань України, розширення економічної та політичної участі жінок, забезпечення державного інвестування освіти для дівчат зі STEM-спеціальностей (наука, технології, інженерія, математика); дотримання рівних прав жінок та чоловіків у секторі безпеки і оборони, усунення дискримінації при виборі освіти та проходження відповідної підготовки (перепідготовки) дівчатами і жінками при отриманні військових і бойових посад; подолання гендерних стереотипів, популяризації прогресивних поглядів щодо гендерних ролей та підходів до ухвалення рішень у родині та відповідального батьківства, прийняття «Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021» тощо [2]. Це ключові аспекти для визначення ціннісних основ соціальної стабільності суспільства та побудови недискримінаційного

середовища в університеті задля прогностики вирівнювання можливостей самореалізації молодого покоління.

Згідно з ухваленою Радою Європи Стратегією з гендерної рівності на 2018-2023 роки, яка є спільним доробком країн-членів РЄ, основний акцент буде зроблено на шести стратегічних напрямках:

- попередження і боротьба із гендерними стереотипами і сексизмом;
- попередження і боротьба із насильством проти жінок і домашнім насильством;
- забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя;
- забезпечення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних і громадських рішень;
- захист прав жінок-мігрантів, біженок, шукачок притулку;
- досягнення гендерного мейнстримінга у всіх політиках та заходах [1].

Сьогодні відбуваються значні зміни у масовій гендерній свідомості, істотно розширюються можливості життєвого самовизначення молоді. Гендерна соціалізація молодого покоління характеризується наявністю суперечностей між декларацією гендерної рівності та реально існуючою гендерною асиметрією соціальних і сімейних ролей, збереженням протиріч між універсалізацією традиційних гендерних ролей, видів діяльності для обох статей та посиленням патріархальних викликів, активізацією жіноцтва та гендерною стереотипізацією свідомості населення тощо. Досить поширеними є такі види дискримінаційних практик, як расизм, сексизм, ейджизм, лукізм тощо. В центрі уваги світової гуманітарної науки – питання дотримання прав і свобод людини з наявним досвідом щодо формування недискримінаційного середовища у освітніх закладах («gender equitable learning environment», «gender-balanced education», «gender equality in education», «gender-equitable education» і «gender-fair education», «non-sexist education»).

Сутність та принципи недискримінаційної освіти, що ґрунтується на принципах гендерного підходу, розкрито у зарубіжних (С. Бем, Ш. Берн, Л. Еліот, Ф. Джексон, К. Лінч, Г. Острем) і вітчизняних дослідженнях (В. Гайденко, Т. Говорун, С. Вихор, Т. Дороніна, І. Іванова, Г. Єрко, О. Кізь, О. Кікінежді, Л. Кобелянська, О. Костюк, А. Костенко, В. Кравець, О. Луценко, О. Малахова, О. Марущенко, Т. Марценюк, Ю. Савельєва, Н. Світайло, О. Сулова, С. Штурхецький, І. Шульга).

Засадничими принципами недискримінаційно-освітнього середовища ми вважаємо принципи соціальної справедливості,

гендерної рівності, егалітарності та паритетності статей, в умовах функціонування яких забезпечується повноцінний розвиток особистості, незалежно від її статі, віку, дієздатності, раси, культури, віросповідання, етнічності тощо. Інноваційними стратегіями й тактиками побудови недискримінаційного середовища у закладах вищої освіти є гендерний мейстрімінг та гендерний аудит, що є релевантними принципом особистісно орієнтованого, гендерного підходів (забезпечення рівних прав і можливостей для обох статей, орієнтацію на партнерство в міжстатевій взаємодії), спрямоване на успішну самореалізацію дівчат та юнаків.

Пошук дієвих механізмів формування недискримінаційного середовища як гендерно-справедливого у закладах вищої освіти передбачає методологічне обґрунтування особистісно-егалітарного підходу як базового щодо формування гендерних компетентностей у всіх учасників соціокультурної взаємодії на основі «педагогічної матриці» національної гуманістичної спадщини, здійснення аналізу психологічних механізмів гендерного самовизначення, їх змісту та форм у системі патріархальних та егалітарних орієнтацій; виявлення характеру міжстатевих взаємин представників обох статей на основі рівності-нерівності, домінування-підлеглості; розвиток інфраструктури Школи гендерної рівності (інтерактивне навчання за принципом «рівний – рівному»), поширення антидискримінаційних та антибулінгових практик.

Список використаної літератури:

1. Рада Європи ухвалила Стратегію з гендерної рівності. URL: <https://bit.ly/2V6UeB8> (дата звернення: 15.03.2019).
2. Урядовий Комітет схвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти. URL: <https://bit.ly/2IoSWeP> (дата звернення: 15.03.2019).